

Nesprávné rozhodnutí ve věci

Vymezil-li odvolací soud odlišně od soudu prvního stupně relativně neurčitou hypotézu právní normy obsaženou v ustanovení § 712 odst. 3 věty druhé za středníkem obč. zák., a aniž by poučil žalobkyni o povinnosti tvrdit a prokázat skutečnosti rozhodné z hlediska tohoto právního názoru ve smyslu § 118a odst. 1 o.s.ř., konstatoval, že rozhodné skutečnosti nebyly v řízení zjištěny, jde o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Cdo 2411/2003, ze dne 11.3.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně J. K., zastoupené advokátkou, proti žalovanému M. K., zastoupenému advokátkou, o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 24 C 201/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. prosince 2002, č. j. 35 Co 405/2002-44, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. prosince 2002, č. j. 35 Co 405/2002-44, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 8 (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 4. června 2002, č. j. 24 C 201/2001-32, vyhověl žalobě a výrokem označeným I. zrušil právo společného nájmu účastníků „k družstevnímu bytu č. 21, o velikosti 0 + 2, I. kategorie v 5. poschodí domu č.p. 569 v P. 8,“ (dále jen „předmětný byt“, resp. „byt“), výrokem označeným II. rozhodl, že „výlučným nájemcem bytu a členem družstva se určuje žalobkyně“, výrokem označeným III. uložil žalovanému povinnost „byt vyklidit a vyklizený odevzdat žalobkyni do 15 dnů od zajištění náhradního ubytování“ a výrokem označeným IV. rozhodl o nákladech řízení účastníků.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze (soud odvolací) rozsudkem ze dne 17. prosince 2002, č. j. 35 Co 405/2002-44, citovaný rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé změnil tak, že žalovanému uložil povinnost byt vyklidit a vyklizený odevzdat žalobkyni do 15 dnů po zajištění náhradního bytu, jinak jej potvrdil a rozhodl o nákladech řízení účastníků před soudy obou stupňů.

Odvolací soud shledal správnými výroky týkající se zrušení práva společného nájmu účastníků k předmětnému bytu, jakož i o tom, že byt bude nadále užívat jako nájemkyně a členka družstva žalobkyně. Neztotožnil se však s výrokem, v němž soud prvního stupně – podle § 712 odst. 3 věty druhé zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, v tehdy platném znění (dále jen „obč. zák.“) – vázal vyklizení žalovaného z bytu na zajištění toliko náhradního ubytování. Dovodil, že žalovaný má ve smyslu § 712 odst. 3 věty druhé před středníkem obč. zák. právo na náhradní byt, neboť v daném případě není naplněn předpoklad důvodů zvláštního zřetele hodných, pro něž by bylo lze vyklizení žalovaného z bytu podmínit ve smyslu § 712 odst. 3 věty druhé za středníkem obč. zák. zajištěním toliko náhradního ubytování. Vyslovil názor, že okolnosti (důvody) zvláštního zřetele hodné nelze spatřovat v zájmu nezletilého syna účastníků na urychleném řešení bytové situace a v absenci zásluh žalovaného na získání bytu, neboť jde o kritéria pro rozhodování o tom, kdo má být určen výlučným nájemcem bytu. Za takové důvody lze podle odvolacího soudu považovat zejména skutečnosti, pro které lze dát výpověď z nájmu bytu podle § 711 odst. c/, d/, g/, h/ (správně § 711 odst. 1 písm. c/, d/, g/ a h/) obč. zák. Dále odvolací soud konstatoval, že závěr soudu prvního stupně, že společně soužití účastníků je dlouhodobě konfliktní a stresující pro jejich syna, nemá oporu ve skutkových zjištěních, neboť svědci vypovídali o období před rozvodem manželství účastníků. Naopak z provedených důkazů dle přesvědčení odvolacího soudu vyplývá, že nyní účastníci platí nájemné společně a společně se také podílejí na úklidu bytu. Lékařské zprávy, ze kterých čerpal soud prvního stupně svá zjištění ohledně situace v bytě a soužití účastníků, tlumočí pouze sdělení matky.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které směřuje proti jeho měnícímu výroku o bytové

náhradě. Přípustnost dovolání dovozovala z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř. V dovolání uplatnila výslovně dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a/ a b/ zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění po novele provedené s účinností od 1. ledna 2001 zákonem č. 30/2000 Sb. (dále jen „o.s.ř.“). Namítala, že nedostatek rozhodujících skutkových zjištění nemůže odvolací soud nahradit vlastním doplněním dokazování, protože tímto postupem, který vyústil ve změnu rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud dle jejího názoru porušil zásadu dvouinstančnosti občanského soudního řízení, jelikož účastníkům odepřel možnost přezkumu správnosti nových, z hlediska právního posouzení věci odvolacím soudem rozhodujících skutkových zjištění a jeho rozhodnutí je tak ve svém důsledku rozhodnutím vydaným v jediném stupni. Zatímco soud prvního stupně založil své rozhodnutí na závěru o konfliktním soužití účastníků, jehož příčinou je chování žalovaného, odvolací soud zaměřil dokazování ke skutkovým okolnostem významným pro jeho právní názor, že důvodem pro nepřiznání náhradního bytu by mohly být skutečnosti, pro které lze dát výpověď z nájmu, které však nebyly zjištěny. Za této situace dle názoru dovolatelky nebyly podmínky pro změnu prvostupňového rozsudku, a odvolací soud měl tento rozsudek zrušit a vrátit věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení s pokynem, aby se tento soud zabýval tvrzeními žalobkyně o skutečnostech, v nichž spatřoval podklad pro závěr o existenci důvodů zvláštního zřetele hodných. Dále dovolatelka poukazuje na to, že je dlouhodobě obětí domácího násilí ze strany žalovaného, které se odehrává za zavřenými dveřmi, čehož žalovaný využívá ve svůj prospěch. Dovolatelka rovněž polemizovala se závěrem odvolacího soudu o tom, že nebyly zjištěny skutečnosti, které by bylo možné (i ve smyslu právního názoru odvolacího soudu) považovat za důvody zvláštního zřetele hodné. Nesouhlasila s tím, že by lékařské zprávy vycházely jen z údajů, které ona sdělila, nýbrž také ze somatických potíží jejího syna. Dovolatelka též brojila proti způsobu, jakým odvolací soud zhodnotil výpovědi svědků. Poukázala na závěry judikatury ve vztahu k hlediskům stanovení formy bytové náhrady. Vyjádřila názor, že je v rozporu s dobrými mravy, aby měl žalovaný nárok na zajištění náhradního bytu, když se chová k ní a k synovi tak, že to škodí psychickému zdraví dítěte. Navrhla, aby odvolací soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a odst. 2 o.s.ř.) a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř., neboť směřuje proti výroku, jímž odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (ve výroku o bytové náhradě). V této souvislosti je zapotřebí připomenout, že po změnách, které byly v občanském zákoníku provedeny zákonem č. 509/1991 Sb., je rovněž rozhodování soudů o bytové náhradě rozhodováním ve věci samé, nikoli rozhodováním o lhůtě k plnění; lhůtou k vyklizení bytu je pouze příslušný časový úsek (do „patnácti dnů“ od právní moci rozsudku, do „patnácti dnů“ od zajištění náhradního bytu apod.), po jehož uplynutí je žalovaný povinen být ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 a 3 o.s.ř. vyklidit (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993, pod pořadovým číslem 28).

Ačkoli z pohledu ustanovení § 242 odst. 2 písm. d/ o.s.ř. jde o spor, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu, propojení výroku rozsudku odvolacího soudu, proti němuž je přípustné dovolání, s potvrzujícím výrokiem, který není dovoláním dotčen (a který není přípustné zkoumat), se proto při rozhodování o dovolání projeví toliko v tom, že shledá-li soud důvody pro zrušení přezkoumávaného výroku, zruší současně i výrok, jehož sepětí se zkoumaným výrokiem vymezuje právě ustanovení § 242 odst. 2 o.s.ř. (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. června 1998, sp. zn. 3 Cdon 117/96, uveřejněné pod č. 27 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999).

Podle § 242 odst. 1 a 3 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden, tj. v daném případě v jeho měnícím výroku o věci samé (ve výroku o bytové náhradě); přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. lze odvolacímu soudu vytknout, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V projednávané věci šlo o posouzení otázky, na jakou formu bytové náhrady má být vázána povinnost žalovaného k vyklizení předmětného bytu, tedy o výklad a aplikaci ustanovení § 712 odst. 3 věty druhé obč. zák., podle něhož v případech podle § 705 odst. 1 a odst. 2 věty druhé obč. zák. má rozvedený manžel právo na náhradní byt; soud však může, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, rozhodnout, že rozvedený manžel má právo jen na náhradní ubytování. Z ustanovení § 712 odst. 3 věty druhé za středníkem obč. zák. vyplývá, že předpokladem pro jeho aplikaci,

tj. pro přisouzení jen náhradního ubytování, je existence důvodů zvláštního zřetele hodných.

V projednávané věci sice dovolatelka výslovně zmiňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř., ve skutečnosti však nenamítá, že by odvolací soud nesprávně zvolil, vyložil a aplikoval určitou právní normu, nýbrž zpochybňuje způsob, jakým odvolací soud zkonstruoval skutkový základ, na který správně určenou právní normu aplikoval.

Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o.s.ř. (jejich existence nebyla tvrzena a ze spisu se nepodává) a k tzv. jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.). Dovolací soud dospěl k závěru, že posléze uvedenou vadou je řízení v projednávané věci postiženo.

Podle § 213 odst. 1 o.s.ř. odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně; ve smyslu § 213 odst. 2 o.s.ř. může opakovat dokazování nebo je i doplnit, nejde-li o rozsáhlejší doplnění a lze-li je provést bez průtahů. Pro řízení před odvolacím soudem platí přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, pokud není stanoveno něco jiného (§ 211 o.s.ř.). Z toho plyne, že dokazování před odvolacím soudem musí být provedeno při jednání (§ 122 odst. 1 o.s.ř.) a účastníci mají právo vyjádřit se ke všem důkazům, které byly provedeny (§ 123 o.s.ř.). Zásada, že odvolací soud není vázán skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně, tedy neznamená, že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně. Může tak učinit za předpokladu, že opakuje dokazování, popřípadě dokazování doplní, tedy postupuje-li v souladu s § 122 odst. 1 a § 123 o.s.ř., a dokazování provede způsobem, který pro jednotlivé důkazní prostředky stanoví § 125 a násl. o.s.ř. Jestliže odvolací soud uvedeným způsobem nepostupoval a přesto se od skutkového stavu, zjištěného soudem prvního stupně, odchýlil, trpí odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a je dán dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.

Soud prvního stupně vyšel při posuzování otázky bytové náhrady pro žalovaného ve smyslu § 712 odst. 3 věty druhé obč. zák. mimo jiné rovněž ze skutkového zjištění, že „společné soužití účastníků je dlouhodobě konfliktní a stresující zejména pro jejich syna“. Zmíněné skutkové zjištění čerpal z jím provedených důkazů, tedy z výpovědí svědků a z lékařských zpráv. Naproti tomu odvolací soud, byť doplnil dokazování pouze přečtením jedné další lékařské zprávy a neopakoval výsledky svědků, odchýlil se od skutkových zjištění soudu prvního stupně, neboť konstatoval, že (skutkový) závěr soudu prvního stupně, že společné použití účastníků je dlouhodobě konfliktní a stresující pro syna účastníků, nemá oporu ve skutkových zjištěních, neboť svědci vypovídali o období před rozvodem manželství účastníků. V tomto směru však odvolací soud pominul, že s ohledem na lékařské zprávy, které jsou z období pozdějšího, soud prvního stupně dovodil, že konfliktní soužití účastníků trvá i nadále. Lze též souhlasit s námitkou žalobkyně, že lékařské zprávy nevycházejí výlučně z údajů sdělených žalobkyní, ale opírají se též o vyšetření zdravotního stavu žalobkyně a syna účastníků. Odvolací soud též nepřipustně čerpal „z provedeného dokazování“ (které ovšem sám neprováděl) další skutková zjištění, o něž se rozhodnutí soudu prvního stupně neopírá (že nyní účastníci platí nájemné společně a společně se také podílejí na úklidu bytu), a kromě toho neuvedl, v jakém vztahu je toto zjištění k právní normě, podle které věc posuzoval. Konečně vymezil-li odvolací soud odlišně od soudu prvního stupně relativně neurčitou hypotézu právní normy obsaženou v ustanovení § 712 odst. 3 věty druhé za středníkem obč. zák., a aniž by poučil žalobkyni o povinnosti tvrdit a prokázat skutečnosti rozhodné z hlediska tohoto právního názoru ve smyslu § 118a odst. 1 o.s.ř., konstatoval, že rozhodné skutečnosti nebyly v řízení zjištěny, jde rovněž o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o.s.ř. zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu - vzhledem k vzájemné provázanosti jeho výroků v celém rozsahu - a věc podle § 243b odst. 3 věty první o.s.ř. vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)